

ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ

Του υπερτίμου Κωνσταντίνου του Ψελλού στίχοι ιαμβικοί για τον θάνατο της Σκλήραινας

Τώρα κοσμική θύελλα, τώρα κοινή τρικυμία, (1)

τώρα ξεσηκώθηκε ασταμάτητος κλύδωνας συμφοράς.

Τώρα στέναξε δυνατά, ουρανέ, από ψηλά,

και γη, από κάτω φώναξε : « τί φοβερό πάθος! ».

Τώρα, ήλιε, αντί για φως στείλε αίμα· (5)

Τώρα, σελήνη και χορέ των αστεριών,

αντί για ακτίνες αναβλύστε πηγές δακρύων.

Αέρα και θάλασσα τρικυμισμένη,

ντυθείτε με ομίχλη και βαθύ σκοτάδι.

Η σεβαστή στο γένος και στη ζωή, (10)

το λαμπρό αξίωμα των ανακτόρων,

η εκλεκτή κρηπίδα, η πρώτη βάση,

το στολίδι των ηθών, η λαμπρότητα των τρόπων,

το ζωντανό άγαλμα, η σοβαρότητα της σκέψης,

το όμορφο λουλούδι, ο τόπος της απόλαυσης, (15)

η ευπρεπής κατοικία των Χαρίτων,

αυτή που μόνη της κατείχε και έφερε όλη την ομορφιά που υπάρχει στους ανθρώπους

και την έδειχνε στον δεσπότη και προκαλούσε τέρψη και έλαμπε

σαν δέντρο που ανθίζει σε νοητές κοιλάδες, (20)

αλίμονο, αλίμονο, ξεριζώθηκε πριν την ώρα του.

Τί δένδρο έκοψες, Χάρε,

του οποίου η ρίζα αντλούσε ζωή από χαμηλά,

ο καρπός γλύκαινε την ίδια την καρδιά της,
το φύλλο ήταν τέτοιο που δε μαραινόταν με το χρόνο· (25)
δεν ανθοφορούσε μόνο την άνοιξη και το καλοκαίρι,
σε κάθε καιρό άνθιζε γόνιμο από τη φύση του.
Ω ποιος λαμπερός αστέρας κρύφτηκε,
ποιο ακτινοβόλο λυχνάρι της γης έσβησε;
Μόνη αυτή μεταξύ της γης και του στερεώματος, (30)
φωτεινό αστέρι, άνθος γεμάτο ηδονή,
λαμπρή στο σώμα, φωτεινή στην καρδιά,
με αρετές που ακτινοβολούσαν πιο πολύ κι από μαργαριτάρι,
με ηδονές που έλαμπαν πιο πολύ κι από χρυσό,
γυναίκα στο σώμα, άνδρας όμως στους τρόπους, (35)
φέροντας την κοσμιότητα μέχρι και στην όψη.
Ω, αφού πάντα κυριάρχησες στην ίδια σου τη φύση
όλα τα οδήγησες στον θρήνο·
ω, αφού όλα τα έλκυσες με το κάλλος και τη φύση σου
όλα τώρα τα γέμισες με πικρό σκοτάδι· (40)
ω, αφού τη γη φώτισες με τη λάμψη σου,
τώρα αμαύρωσες όλη την κτίση·
ω, αφού έκρυψες με την ομορφιά σου
τα κάλλη της γης και τις ομορφιές του στερεώματος,
τώρα κρύβεσαι κάτω από την πέτρα που φθείρει τα σώματα· (45)
όλα είναι γεμάτα από έσχατη κατήφεια
γεμάτα δάκρυα και παράξενο πένθος,

επειδή στερήθηκαν το λαμπρό φως της όψης σου,
επειδή δεν διαθέτουν το στόμα της λύρας σου που θέλγει.
Ποιος θα μου παράσχει πηγή ματωμένη, (50)
ποιος ακένωτη άβυσσο δακρύων,
για να κλάψω την κοινή τρικυμία,
για να δείξω τη φλεγμονή του πάθους
της καρδιάς με ματωμένα δάκρυα ;
Ω, εσύ που μάταια έζησες αυτή τη ζωή, (55)
Εσύ που μάταια έτυχες λαμπρής αξίας
και έλαβες δόξα μέγιστη από την τύχη,
και μάταια φαινόσουν λαμπρή στην όψη
και φώτιζες τους πάντες με την παράξενη ομορφιά,
σκληρά κρύφτηκες κι ανέλπιδα μέσα στον τάφο. (60)
Ο δεσπότης, φλεγόμενος από το δικό σου πόθο
και ενθουμούμενος τις μεγάλες αρετές σου
έχοντας στην καρδιά του τη σύμπτωια
και τη μεγάλη σου ψυχική ευφυΐα
σκεπτόμενος με το μυαλό την πικρή τιμωρία (65)
την οποία ανέμενε βρισκόμενος δυστυχώς σε ξένη γη
αλλά και τη δική σου παρηγοριά, τη δική σου ψυχική ηδονή,
το ότι τον λάτρευες για τους τρόπους του,
το ότι ήσουν θάλασσα δώρων,
χορηγός ηδονής και υπηρέτης τροφής. (70)
Ενθουμούμενος όλα αυτά τα καλά

έσπευδε να σου ξεπληρώσει αντίστοιχη χάρη,
έτρεχε να σε κερδίσει γεμίζοντάς σε χάρες,
έχοντας πλούσιο χέρι και δύναμη,
τιμούσε τους πάντες με καλοσύνες και τιμές, (75)
κι εσένα με πολύ πλούτο και με πάγκαλη λαμπρότητα·
με μαργαριτάρια σε κάλυπτε, κι ακόμα περισσότερο με πολύτιμους λίθους,
σε σήκωνε στο ύψος της υπέρτατης τύχης,
κάνοντάς σε κοινή προστάτιδα της ζωής.
Έπειτα σκεπτόμενος πάλι μεγαλύτερα αξιώματα (80)
σε αναβιβάζει περισσότερο και σε γεμίζει δόξα,
με τιμή σε φωτίζει με λαμπρούς τίτλους
και τη σεβαστή ως προς το γένος και τους τρόπους
τιμά ως *σεβαστή* από την τύχη και τη ζωή.
Οφθαλμός γι' αυτόν υπήρχες, φως γλυκό, (85)
ζωή, πνοή, τα πάντα, δόξα και δύναμη,
όταν εμφανιζόσουν, όταν μιλούσες και κινιόσουν.
Σε σένα υπήρχε κάλλος, ήθος και χάρη
και έμψυχη άνθιζε η γλυκύτητα στη φύση σου·
Όποιος σε έβλεπε, ακόμη κι αν δεν ήθελε, χαμογελούσε, (90)
σαν ακριβώς να γέμιζε από κάποια χάρη·
και κουνώντας το χέρι, αλλά και το κεφάλι,
« αψεγάδιαστος » έλεγε « όποιος ποθεί την όψη σου » .
Χαιρόταν ο δεσπότης της γης βλέποντάς την όψη σου
μόνος τρυγώντας το λιβάδι της ζωής (95)

κι είχε ατέλειωτη χαρά στην καρδιά του·

Κι αν ήταν κρυμμένο το φως του ήλιου από τα σύννεφα,

έβλεπε τη δική σου λάμψη αντί για τον ήλιο·

κι αν η σελήνη δεν φαινόταν από το σκοτάδι,

εσένα είχε για να διαλύεις το ζόφο· (100)

όταν τον κατείχε η ομίχλη της αθυμίας,

αγαλλίαζε βλέποντας την έναστρη όψη σου.

Ήσουν πράγματι Ορφέας, αλλά και Σειρήνα στα λόγια,

εκπέμποντας πανέμορφο τραγούδι

θέλγοντας και μαγεύοντας από παντού (105)

στέλνοντάς τους στη χαρά και την ευθυμία

και λύνοντας τις περιστάσεις των θλίψεων.

Έτσι κέρδιζες και πάλι τον δεσπότη

με τις λαμπρές αμοιβές των ψυχικών σου χαρισμάτων,

και νίκησες ολόκληρη την καρδιά του, (110)

και όλοι σε σένα περισσότερο παρά στον Ορφέα

προσέρχονταν, τρέχοντας σε σένα με άπληστο πόθο,

και όποιος σε κοίταζε στεκόταν έκπληκτος βλέποντάς σε,

κι αν η αιδώς δεν έκρυβε τη θέα σου,

κάποια άλλη καινούρια θα φτιαχνόταν ιστορία, (115)

ότι η σεβαστή με την παράξενη μορφή της

παγώνει αυτόν που τη βλέπει και τον πετρώνει.

Αλλά δεν γοητεύτηκε από το τραγούδι σου ο Χάρος,

ήταν άτεγκτος και μόνο ο θάνατός σου.

Αλίμονο, αλίμονο, ποιο λόγο να πω τώρα ; (120)

Πώς μπορώ να κινούμαι, να μιλώ, να συγγράφω ;

Πέτρες, σπάστε με πένθιμο κρότο·

βουνά, γίνετε θρύψαλα με θρηνητικό τραγούδι·

στενάξε, γη, και φώναξε από τα βάθη σου·

ακόμη κι αν δε μπορείς να στενάξεις με φυσικό λόγο, (125)

στείλε κάποιον ήχο από τον πυθμένα σου,

κόψε τα δένδρα σαν να είναι λαμπρές μπούκλες,

όλα τα λουλούδια κόψε σαν πλεξούδα.

Αυτή που ήταν σεβαστή από γένος πριν να τύχει <τον τίτλο>

λεπτά, αμυδρά, έσχατα αναπνέει· (130)

το μουσικό στόμα που εμπνεόταν από το θεό

απέκτησε τη σιγή της ύστατης αφωνίας·

όλο το κάλλος, η μελένια απόλαυση,

η έμψυχη χάρη των λόγων στις γνάθους -

τώρα ωχρότητα, τώρα μόνο θαμπάδα. (135)

Ο νους εκείνος χάθηκε πριν από το τέλος,

η λειτουργία του μυαλού διαλύθηκε,

τα βλέφαρα των φωτεινών ματιών

μπροστά στο θάνατο βλεφάρισαν άτονα.

Θρήνοι ένα γύρο και στεναγμοί και γογγυτά, (140)

το ξέσκισμα των μάγουλων και το ξεριζώματα των μαλλιών

της μητέρας της, του ποθητού αδελφού,

γνωστών, φίλων, συγγενών και γνωρίμων·

κι όλα αυτά δεν είναι αντιληπτά από αυτήν που κείται εδώ.

Η μητέρα λοιπόν υφιστάμενη το πάθος από πριν (145)

και νιώθοντας να νεκρώνεται μαζί με την κόρη της,

επειδή ακριβώς είδε την όμορφη αηδόνα,

τη μουσική να μένει άφωνη με άψυχο τραγούδι,

να ψυχορραγεί και να ξεψυχά,

όπως το πουλί θρηνεί για τα παιδιά που έχασε, (150)

μουρμουρίζει και φωνάζει και βρυχάται

και τα μαλλιά ανακατώνει παντού με σκόνη

και τέτοιες φωνές αφήνει μαζί με στεναγμούς :

« Ω γλυκό μου παιδί, παιδί γεμάτο από ηδονή,

των δυστυχέστατων σπλάχνων μου γέννημα, (155)

ποιος σε άρπαξε τώρα από τη δική μου αγκαλιά ;

Ποιος σαν στάχυ πρόωρο σε έκοψε,

ποιος σαν σταφύλι άωρο σε τρύγησε ;

Ποιος έσβησε τη νοητή μου λαμπάδα,

αμαύρωσε το φως, αλίμονο, αλίμονο, των ματιών μου ; (160)

Του γερασμένου μου σώματος το μόνο στήριγμα, εσύ,

το χέρι, το μάτι, το πόδι και το καλό μπαστούνι,

η ψυχή, η πνοή και η ζωή, ο νους και η καρδιά,

για πού έχεις φύγει τώρα αφήνοντας τη μητέρα σου ;

Ω κύμα διπλό μέγιστων συμφορών, (165)

υπέφερα πριν τη στέρηση του αγαπημένου μου άνδρα,

την κοπή μέλους μου, αλίμονο, κι ημιθανής έμεινα στη ζωή·

Σε σένα επιζούσα, αλλά τώρα, τί συμφορά,
 στερούμαι την πνοή και την καρδιά σου.
 Και τώρα χωρίς πνοή, χωρίς ψυχή είμαι στη ζωή.
 Εγώ λοιπόν, κόρη μου, είχα ελπίδες (170)
 να με γηροκομήσεις, αγαπημένη,
 στον κόρφο σου και την ποθητή αγκαλιά σου
 να αφήσω την τελευταία πνοή της ζωής μου.
 Αλλά εσύ μου πέθανες, εσύ που άξιζε να ζεις (175)
 παρά εγώ που προσδοκώ από παλιά να πεθάνω.
 Γιατί δεν πέθανα πρώτη από σένα, παιδί μου,
 γριά, παντέρμη, γεμάτη ρυτίδες ;
 Ω δύστυχη μητέρα, οικτρή κοιλιά,
 κι αν γρήγορα νόμισες ότι ήσουν πολύ ευτυχισμένη, (180)
 επειδή γέννησες χρυσή περιστέρα,
 αλίμονο στις ωδίνες, αλίμονο, στην πανάθλια γέννα.
 Τι να πρωτοκλάψω και γιατί να δακρύσω,
 τί να αφήσω, κόρη μου, από τις χάρες σου
 άκλαυτο, αθρήνητο, χωρίς δάκρυα ; (185)
 Την έμφυτη ομορφιά της καρδιάς σου ;
 Την εξωτερική ευπρέπεια ; το μυαλό σου ;
 Το πόσο συμπαθής ήσουν, τον φιλεύσπλαχνο χαρακτήρα σου ;
 Την πολύ μεγάλη σου φροντίδα για μένα ;
 Διέπραξες, Χάρε, παράξενη αμαρτία, (190)
 που έστειλες πριν από μένα στον Άδη την αγαπημένη·

Αν σου επιτράπηκε να θερίζεις τους θνητούς,
κάνε έργο του θεριστή τις λευκές τρίχες·
λευκό θέριζε από τη ζωή το στάχυ.

Γιατί πριν την ώρα κόβεις τους άγουρους ; (195)

Αν κόβεις από δω κι από κει, όπως θέλεις,
κόψε με τώρα από τη ρίζα, πάρε με
και πήγαινέ με, με την κόρη μου στον τάφο·
και συγκομιδή θα είναι του καλοκαιρινού σου ανθρωποθερισμού
μητέρα μαζί και παιδί, αθάνατο στάχυ ». (200)

Η μητέρα λοιπόν έτσι μητρικά κινούμενη
θρηνούσε, στενάζε από τα βάθη της καρδιάς της,
αφήνοντας κρουνηδόν αιμόφυρτα δάκρυα
και έβρεχε το κρεβάτι και την αγαπημένη
έλουζε στο τέλος με φυσικό λουτρό. (205)

Ο αδελφός της θανούσας, ο Ρωμανός,
η δόξα της γερουσίας, το κλέος της συγκλήτου,
άνδρας σε όλα και στη φύση και στην καρδιά,
νέος στο σώμα, γέροντας στο μυαλό,
εκεί ακριβώς δάκρυζε περισσότερο, (210)

βρυχώμενος από μέσα του ως λιοντάρι
και με τους στεναγμούς του κάνοντας μεγάλο ήχο,
σαν να εμψύχωνε τη αδελφή του φώναζε :

« Ω τα πάντα για μένα, δέσποινα, δόξα και κλέος, (215)
κοινό στήριγμα του γένους, κοινή και χάρη,

έρεισμα της ζωής μου, στύλε του βίου μου,
ω θάρρος, ελπίδα, κολώνα του σπιτιού μου,
ω όλα αυτά και αγαπημένη για ακόμη περισσότερα,
έσβησες, ο λαμπτήρας της παρρησίας μου,
έσβησες, το καλλώπισμα της οικουμένης, (220)
εσύ που αμέσως έδινες το χέρι στους φτωχούς,
το κοινό λιμάνι των ταλαιπωρημένων από τις τρικυμίες,
χάθηκες με την επίθεση του θανάτου.

Όλες μάταιες οι τρυφές μου,
όλα πριν ήταν ευτυχή στη ζωή μου (225)
όμως μου συνέβη μεταστροφή δυστυχέστατη.

Μάταια εγώ ζω εγκαταλειμμένος από σένα, μόνος.
Ας μου δώσει κάποιος φαρμάκι ή κοφτερή μαχαιριά,
να ξεψυχούσα μαζί με την ποθούμενη·
προτιμώ τον Άδη απ' αυτή τη ζωή, (230)
το σκοτάδι του είναι καλύτερο από τον ήλιο.

Κατέχει σαν νύχτα τη σελήνη της ζωής·
κι αν δεν λάμπει ανάμεσα στους υπόλοιπους νεκρούς,
θα κείτομαι μαζί με τη σκιά της αγαπημένης
μια άλλη σκιά, ως άδειο είδωλο. (235)

Ω δυστυχείς πρόπαπποι, παππού και πατέρα,
εσείς που είδατε πολλές τρικυμίες των πραγμάτων
και περιστραφήκατε σαν να ήσαστε σε τρικυμία στη ζωή.
Ω δυστυχείς όλοι, αλλά εγώ περισσότερο,

που στερήθηκα το φως των ματιών και της καρδιάς μου, (240)

της ζωής μου μάλλον και της ψυχικής πνοής,

και ζω δύστυχα, όντας νεκρός κι άψυχος.

Αν κάποιος μου έκοβε ένα μέλος,

θα θεωρούσα μέτριο κακό τη συμφορά·

Αν κάποιος με αποξένωσε από όλη μου την περιουσία, (245)

καθόλου δεν θα πονούσα, όλα αυτά είναι σκόνη·

κι αν με έδιωχνε από την πατρίδα για ξένη γη,

κι αν κάθε άλλη βία μου ασκούσε

καλύπτοντας με στο βυθό και κλείνοντάς με στο σκοτάδι,

το θάνατό σου εύθυμα θα επέλεγα. (250)

Μην καλύψεις, γη, την αδελφή μου,

μέχρι να πάρεις κι εμένα αυτόκλητο νεκρό.

Αυτούς τους οποίους μια κοιλιά γέννησε,

ένας τάφος ας τους κρύψει στο κοινό τους τέλος ».

Εκείνος πλέκοντας αυτούς τους οδυρμούς (255)

και χύνοντας ασταμάτητα δάκρυα

προεικόνιζε την πλημμύρα της θάλασσας.

Τη ζώνη που έσφιγγε αυτήν ολόγυρα

με τα χέρια κρατώντας την ως σκίασμα της σάρκας,

έλουζε με δάκρυα σαν βροχή, (260)

ρίχνοντας πυκνές ματιές και βάζοντας σκοπό

προσπαθούσε να κινήσει την αναίσθητη φύση

σε θρήνο, χύνοντας άμετρα ρείθρα δακρύων.

Ο καθένας από αυτούς έτσι θρηνούσε
κι εύλογα αντηχούσε στεναγμούς. (265)

Ο δεσπότης της γης, ο λαμπρός ήλιος,
της συμφοράς το κύμα φέροντας στην ψυχή
την αδιάληπτη στέρηση στέφοντας στο μυαλό του,
νιώθοντας στη σκέψη του ίλιγγο για τη συμφορά,
πώς αρπάχτηκε μέσα από τα ανάκτορα (270)

αυτή που είχε μέσα στην καρδιά του,
πώς χάθηκε, πώς έφυγε ξαφνικά,
αυτή που είχε στην αγκαλιά του σαν μικρό πουλάκι,
έσπευδε με γενναίο φρόνημα να υποφέρει
τη συμφορά να υπομένει άριστα μόνος· (275)

νικημένος από το τυραννικό πάθος
με λεπτότητα αναστέναξε μέσα από την ψυχή του.

Βλέποντάς την ξαπλωμένη
χωρίς πνοή, χωρίς φωνή, καθόλου να μην κινείται
ξεκινά, αλίμονο, τα θρηνητικά λόγια : (280)

« Σβήνεται σήμερα το φως των ματιών μου,
ο οφθαλμός που βλέπει μέσα στην καρδιά,
αλίμονο, τυφλώνεται και με καλύπτει σκοτάδι·
βέλη πικρά με κεντούν της λύπης.

ω ήλιε, ποια τραγωδία είδες· (285)

ποιο λυχνάρι έσβησε του απώτατου φέγγους.

Πού είναι οι πολλοί σκοποί των νοημάτων,

η φροντίδα, η μέριμνα των προσπαθειών μου,
για την οποία υπέμεινα πολλούς κόπους,
για την οποία υπέστην καταιγίδες θλίψεων ; (290)

Πού πήγαν τώρα τα πάντα ; πού κρύφτηκαν τώρα ;
Αλίμονο, οι συμφορές της τύχης που κινείται συνεχώς,
αλίμονο, η ρευστότητα της πλάνας ζωής.

Αλίμονο, τί θα κάνω ; πώς θα ζήσω τη ζωή μου,
άψυχος, άπνους, εντελώς παρατημένος ; (295)

Ποια παρηγοριά να πάρω για τους πόνους ;

Με ποιες επωδές να σβήσω τη λύπη ;
γη, μην καλύψεις το σώμα της αγαπημένης,
κι αν το καλύψεις μη μαράνεις τη φύση της.

Μην δεχτείς το σώμα αυτό ως κοινό και ως σκόνη, (300)
φύλαξε το πρόσωπο, την ομορφιά του όπως είναι.

Τη λαμπρότητα σεβάσου όλων των μελών,
κράτησέ την και πεθαμένη ως άγαλμα.

Τους κύκλους των ματιών της μην διασπάσεις,
που έχουν μέσα τους βολές ακτίνων, (305)
το μουσικό στόμα της αηδόνας

σιωπά μένοντας κλειστό, λέει τα τραγούδια του Ορφέα.

Το πλέξιμο των μαλλιών μην το ξεμπλέξεις·

πήρες θησαυρό, όχι νεκρό σαρκίο·

φύλαξέ τα όλα όμορφα σε αυτόν που τα έχει δώσει. (310)

Αλίμονο, τί λέω ; Πλανήθηκα με τα λόγια.

Η ροή του πάθους με πάει στο γκρεμό.
Δεν υπάρχει για μένα φως, ούτε πνοή ούτε καρδιά,
έφυγαν όλα μαζί με την αγαπημένη.
Το στέμμα μου χώμα, το κράτος μου λεπτή σκόνη. (315)

Ένα πράγμα ποθώ, ένα είναι παρηγοριά μου.
Ο τάφος που σε κρύβει· αν βλέπω αυτόν,
παρηγορούμαι, νιώθω ίσως ψυχική ανακούφιση.
Τί τα θέλω τα λαμπρά κατασκευάσματα ;
Στη γη όλα γρήγορα ας πέσουν· (320)

Ο χρυσός ως χώμα, ο διάκοσμος των μαργαριταριών
θεωρείται τώρα από μένα μόνο σκληρός λίθος.
Ένας λίθος για μένα ο καλύτερος, πολύ ωραίος,
αυτό που καλύπτει, σεβαστή, το σώμα σου·
Τα άλλα για μένα χώμα, σκόνη και σαπίλα » . (325)

Σταμάτα, κράτιστε βασιλιά όλης της γης,
συγκράτησε το ρεύμα των αμέτρητων δακρύων,
παύσε να στενάζεις, στάσου συγκεχυμένος
και δεξ όπως πρέπει. Γνώρισε τη φύση μας,
ότι δεν είμαστε τίποτα παρά επιχρυσωμένη σκόνη. (330)

Η ζωή και ο θάνατος είναι δύο πύλες,
το μεταξύ τους ο σύντομος αυτός βίος.
Κανείς δεν πέρασε την πύλη της εισόδου,
χωρίς να βγει από την πύλη της εξόδου.
Καλή η θανούσα και (ποιος δεν θα το πει ;) (335)

από όλες της γυναίκες η υπέρτατη·
αλλά δεν ήταν θνητή; Πέθανε σύμφωνα με τη φύση,
όπως ο Αβραάμ πριν, όπως ο Μωυσής που από το σκοτάδι
είδε το θείο φως της αλήθειας,
όπως ο ίδιος ο Χριστός, ο δεσπότης της πνοής, (340)
όπως αυτή που τον γέννησε χωρίς ωδίνες.

Έτσι είναι η φύση των ρευστών πραγμάτων,
έτσι είναι από τη φύση της η παρούσα λαμπρότητα.

Τί καινούριο, αν πεθαίνει η θνητή φύση ;
Το σώμα γεννήθηκε ως χώμα με μορφή, (345)
η γη είναι η μητέρα του και πάλι επιστρέφει
προς τη γη, από την οποία έλαβε πριν την ουσία.

Γιατί τα λέω αυτά ; Κοίταξε ακριβώς, βασιλιά,
σε όλη αυτή την κτίση που βλέπουμε
και μάθε πως τα πάντα έχουν φυσική αιτία, (350)
πως ζουν και πεθαίνουν τα πάντα ολόγυρα.

Βλέπεις τα δένδρα σήμερα ανθισμένα,
αλλά αύριο ρέουνε ως πεθαμένα,
πέφτει το φύλλο σαν τρίχα από τα κλαδιά·
Είναι της ζωής εκείνα, αυτά του κοινού τέλους. (355)

Παρατήρησε τον λαμπρό και φωτεινό ήλιο,
πώς ζει πρώτα σαν παντοτινή ζωντανή φύση,
λάμποντας το πρωί απ' την ανατολή με παράξενες λαμπάδες,
έπειτα πεθαίνει γυρνώντας προς τη δύση

και κρύβεται, αλίμονο, και καλύπτεται κάτω (360)

το λαμπρό μάτι της γης μαζί και του σύμπαντος.

Η σελήνη από την άλλη, ζώντας πολλές φορές μόνη

τόσες φορές συμβαίνει από τη φύση της να πεθαίνει και να χάνεται,

παθαίνοντας τα μύρια πάθη των εκλείψεων.

Και για το καθένα από τα αστέρια έτσι συμβαίνει, (365)

και δεν είναι τίποτα καινούριο ούτε ξένο στη φύση,

αν μαζί με τη σελήνη, με τα φυτά, με τον ήλιο

η δική σου σελήνη και το φυτό και ο ήλιος

έφυγε, χάθηκε από αυτή τη ζωή.

Μην κατηγορείς πολύ το θάνατο, βασιλιά της γης. (370)

Έγινε κοινός ευεργέτης ως προς τη φύση.

Μας οδηγεί προς το ύψος της παλαιάς αξίας,

μας οδηγεί στο ίδιο το χώρο της Εδέμ,

απ' όπου διωχθήκαμε εξαιτίας μιας απροσεξίας.

Γίνεται το τέλος κάθε εμπαθούς πράξης (375)

και σταματά την ακράτητη ορμή των κακών.

Δεν αποτελεί την ολοκληρωτική διάλυση των ζωντανών,

αλλά μικρή διάσπαση των ενωμένων στοιχείων.

Γιατί η ψυχή υπάρχει και όταν αποχωριστεί από το σώμα

και περισσότερο ανθεί ζώντας με καλύτερο τρόπο. (380)

Γιατί να ταράσσεσαι και να ταλαιπωρείς την καρδιά σου,

επειδή την αγαπημένη ούτε την έχεις ούτε τη βλέπεις ;

Δεν έφυγε σαν καταχνιά ούτε πάλι σαν σύννεφο,

ούτε χάθηκε εντελώς σαν ομίχλη,
αλλά υπάρχει και ζει και βλέπει τον δεσπότη (385)

και σε σένα μιλά νοητά και παραμένει μαζί σου.

Κι αυτά λέει : « Πάψε τα κλάματα.

Δεν εγκατέλειψα εντελώς την καρδιά σου,
ούτε σκορπίστηκα ως καπνός στον αέρα
αλλά υπάρχω και είμαι εδώ με γνωστικό τρόπο. (390)

Σταμάτα να θρηνείς τη διάλυση της σάρκας μου
Αλλά θυμήσου τώρα τις φροντίδες μου για σένα,
τις πολλές μέριμνες και τους πολλούς ασταμάτητους πόνους,
με τις οποίους σε ξένη γη μόνη μου σε συνόδευσα
και υπέμενα σαν πύργος, σαν στέρεη πέτρα. (395)

Να με θυμάσαι σα δούλη αλλά και αγαπημένη,
και να μου παρέχεις περισσότερο τώρα τις αμοιβές.

Τίμησε την ψυχή μου με εύσπλαχνους τρόπους·
εξιλέωσε για μένα με δωρεές τον δεσπότη,
βάλε λαμπρούς βοηθούς να κάνουν έργα· (400)

να γεμίσουν τα άδεια χέρια των φτωχών·

γιατί είμαι θνητή και από ρευστή ουσία

που εύκολα ρέπει προς το κακό

και σπίλωσα παλιά την ψυχή μου

την οποία τίποτα δε μπορεί να τη λευκάνει (405)

όπως ένα χέρι γεμάτο δωρεές και χάρες.

Έπειτα τη γριά, αλίμονο, μητέρα μου

γηροκόμησε και γίνε βακτηρία
για το σώμα της που κρέμεται από τα χρόνια και τους κόπους.
Φροντίδα της ψυχής μου περισσότερο απ' όλους, (410)
τον αδελφό μου τον Ρωμανό, νέο κλαρί ,
τον αφήνω στα χέρια σου, τον εγκαταλείπω σε σένα μόνο·
Έτσι ας βοηθήσει η σκηπτουχία σου, βασιλιά,
έτσι ας βοηθήσει το κράτος και το στέμμα,
ώστε να τον περιβάλλεις με κάθε φροντίδα. (415)
Γνώρισες τον παππού του και το παιδί του παππού του,
αυτόν που τον γέννησε, που ήταν από ευγενική γενιά.
Διατήρησε για αυτόν την αξία του γένους,
φύλαξε τις ελπίδες μας για αυτόν.
Ναι, τα πάντα για μένα και πριν και πάλι, Μονομάχε, (420)
που με αποκαλούσες γλυκύτατη κι αγαπημένη,
και χαίρε και φρόντιζε τα προστάγματα μου » .
Αφού έτσι λοιπόν μιλά εκείνη πάλι σε σένα
και είναι παρούσα για πάντα στην καρδιά σου
λάβε ευχάριστη ανακούφιση, κράτιστε. (425)
Έπειτα ρίξε το βλέμμα σου,
και στρέψε το μυαλό σου από το κακό σαν από ζάλη
στο φωτεινό λυχνάρι των ανακτόρων,
στο κοινό στολίδι της οικουμένης,
στο λαμπρό κόσμημα της πορφύρας, (430)
στο στήριγμα της κράτους της σκηπτουχίας,

στο έρεισμα της κορώνας των ανακτόρων,
στον πύργο ή στο τείχος ή και στη βάση,
στη Ζωή, στην ομορφιά της γης και του σύμπαντος.

Κοιτώντας όλη τη χάρη του προσώπου της, (435)
και την απαστράπτουσα αστροφεγγιά,
παρηγόρησε την καρδιά σου.

Να κοιμάσαι και να τρως, σκηπτοκράτορα·
γιατί πράγματι έχεις ως υπηρέτη της τροφής
αυτήν που δόθηκε από τον θεό σε εμάς τους ανθρώπους, (440)
το λαμπρό στολίδι του Βυζαντίου,
το σεμνό άνθος, από τη γενιά της πορφύρας,
τη Θεοδώρα, την ομορφιά αυτής της ζωής.

Αυτή να γίνει για σένα τα πάντα στο κράτος,
υπηρέτης, δέσποινα και να σε λατρεύει. (445)

Και χαίρε, λιβάδι, άστρο εμψυχωμένο·
και μαζί με τον Θεό, κράτιστε βασιλιά, που σε προστατεύει, βασίλευε στην
οικουμένη.